

Thai Economy and Politics Between 2014 and 2019: Policy and Adjustment

เศรษฐกิจและการเมืองไทยช่วง ค.ศ. 2014-2019: นโยบายและการปรับเปลี่ยน¹

อาภารัศมี ณะมณี

Arpharatsami Namanee

นักวิจัย ประจำสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

Researcher, Institute of East Asian Studies, Thammasat University, Rangsit Center

Corresponding Author

Arpharatsami Namanee

Institute of East Asian Studies, Thammasat University, Rangsit Center

Email: arpharatsami@asia.tu.ac.th

Received: 30 October 2020 **Revised:** 10 November 2020 **Accepted:** 11 November 2020

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การนำนโยบายเศรษฐกิจการเมืองสู่การปฏิบัติของรัฐบาลไทยในพลวัตของอำนาจเศรษฐกิจการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเภททุนวิจัยทั่วไป ปีงบประมาณ 2556

Abstract

The objective of this article is to analyze the policy of the National Council for Peace and Order (NCPO) in Thailand with respect to the development of country's economy and politics in order to propose the most effective development strategy. This study utilizes documentary research. The data sources were relevant documents, websites, and research reports. The results show that the new economic policy and policy adjustments have led to some hidden "weaknesses", in particular, the state of dependence within the country's economy. Therefore, the NCPO has a policy to re-structure the economy and create an equilibrium based on a shift from foreign dependence to being more self-reliant.

Keywords: Economy, Politics, Policy, National Council for Peace and Order (NCPO)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายของรัฐบาลไทยที่นำโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ช่วงปี ค.ศ. 2014-2019 ว่ามีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำเสนอถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองของไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ และรายงานการวิจัย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงนโยบายใหม่ ๆ และการปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจของไทย ผู้วิจัยพบว่าประเทศไทยมี “ความอ่อนแอบางอย่าง” ที่ซ่อนอยู่ภายในเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งก็คือภาวะการพึ่งพา ทำให้รัฐบาล คสช. ได้มีนโยบายในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสร้างดุลยภาพจากการพึ่งพาต่างประเทศไปสู่การพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น

คำสำคัญ: เศรษฐกิจ การเมือง นโยบาย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ 1970-1990 ประเทศไทยมีความพยายามในการพัฒนาอุตสาหกรรมคล้ายกับประเทศในเอเชียอื่นๆ ไทยกำลังเปลี่ยนผ่านการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง ในยุค 1960 1970 และ 1980 เป็น “ยุคแห่งความเติบโต” แต่ต่อมาในปี 1997 มีความผิดปกติบางอย่างเกิดขึ้น ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย (BOT) กล่าวถึงการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในขณะนั้นว่า “เกิดปัญหาอย่างมาก” และ “มีการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต และมีการเก็งกำไร” รวมทั้ง “เศรษฐกิจถดถอยอย่างเฉียบพลัน” (Hewison, 1999) ขณะที่ในทางการเมืองนั้นมีความขาดเสถียรภาพของการพัฒนาประชาธิปไตยซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วย โดยธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้อธิบายถึงวิกฤติเศรษฐกิจไทยในปี 1997 ว่า “มีความอ่อนแอซ่อนอยู่ในเศรษฐกิจและการเมืองไทย” “มีความอ่อนแอของสิ่งแวดล้อมในกระบวนการนโยบายของรัฐ” และ “เศรษฐกิจมหภาคไม่สมดุล” ช่วงปลายปี 1997 รัฐบาลที่นำโดย นายชวน หลีกภัย ประกาศยอมรับหลักการของ IMF (Hewison, 1999)

การอธิบายว่าการเมืองส่งผลต่อเศรษฐกิจอย่างไรนั้น จำเป็นต้องพิจารณาที่รัฐบาลและพรรคการเมือง โดยในระบบการเมืองไทยมีหลายพรรคการเมืองที่ไม่เข้มแข็งอันนำไปสู่ความไม่เข้มแข็งของกระบวนการนโยบาย รวมทั้งนโยบายเศรษฐกิจ ความอ่อนแอของเศรษฐกิจไทยในช่วงทศวรรษ 1990 เกิดจากการปล่อยเสรีของตลาดการเงินโดยปราศจากเครื่องมือการควบคุมหรือกฎระเบียบที่เพียงพอในการรับมือกับสภาวะการณ์ดังกล่าว การเคลื่อนย้ายทุนขนาดใหญ่เข้ามา นำไปสู่การลงทุนและการเก็งกำไรที่ควบคุมไม่ได้ (McIntyre, 1998) เดือนพฤศจิกายนปี 1997 พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นำมาซึ่งการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ที่นำโดย นายชวน หลีกภัย ในเดือนพฤศจิกายนของปีเดียวกัน (พิษณุ สุ่มประดิษฐ์, 2560)

วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนั้นส่งผลให้เศรษฐกิจไทยหดตัวถึงร้อยละ 2.8 ในปี 1997 และร้อยละ 7.6 ในปี 1998 ซึ่งเห็นได้ว่าวิกฤติเศรษฐกิจในปี 1997 ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยปรับตัวครั้งใหญ่ คือ 1) การปฏิรูปสถาบันที่ดูแลหรือเกี่ยวข้องกับระบบการเงินของประเทศ 2) การปฏิรูปสถาบันการเงิน มีการปรับเปลี่ยนแนวทางกำกับดูแลสถาบันการเงินจากเดิมเป็นแบบการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ (Compliance-based) เป็นแบบเน้นความเสี่ยง (Risk-based Supervision) และ 3) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน วิกฤติเศรษฐกิจสามารถลุกลามไปยังประเทศอื่นๆ ได้ จึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศและสร้างกลไกช่วยเหลือกันมากขึ้น (เสาวณี จันทะพงษ์ และ นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์, 2560)

ในด้านพลวัตทางการเมือง เห็นได้ว่าท่ามกลางวิกฤติทางเศรษฐกิจในเดือนกรกฎาคมปี 1998 ได้มีพรรคการเมืองใหม่เกิดขึ้นนั่นคือพรรคไทยรักไทย นำโดย ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าและผู้ประกอบการรายย่อยโดยการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และขยายโอกาส (รัฐสภา, 2544) ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนมกราคมปี 2001 พรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งโดยมีที่นั่ง 248 ที่นั่ง (นพรัตน์ วงศ์วิทยาพานิชย์, 2550) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลพรรคไทยรักไทยก็ถูกรัฐประหารในเดือนกันยายนปี 2006 โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) (อุบลพรรณ กระจำงโพธิ์, 2553) ต่อมาในเดือนพฤษภาคมปี 2007 พรรคไทยรักไทยถูกตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรค และให้เพิกถอนสิทธิ์เลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ซึ่งดำรงตำแหน่งในขณะเกิดเหตุจำนวน 111 คน เป็นเวลา 5 ปี (ผู้จัดการรายวัน, 2550)

อย่างไรก็ตาม มีพรรคการเมืองที่เป็นแนวร่วมกับพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบคือ พรรคพลังประชาชน ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ก่อตั้งในเดือนพฤศจิกายนปี 1998 ก่อนการเข้าร่วมของกลุ่มไทยรักไทยเมื่อเดือนกรกฎาคมปี 2007 แต่ถูกอัยการสูงสุดร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเมื่อเดือนธันวาคมปี 2008 (ศาลรัฐธรรมนูญ, 2551) หลังจากนั้นก็มีพรรคการเมืองใหม่เกิดขึ้นทดแทนพรรคพลังประชาชน นั่นคือพรรคเพื่อไทย ซึ่งจัดตั้งเมื่อเดือนกันยายนปี 2007 (รัฐสภา, 2544)

ในยุครัฐบาลที่นำโดย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากพรรคประชาธิปัตย์ เดือนมีนาคมปี 2010 ได้มีปรากฏการณ์กลุ่มประชาชนที่สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณฯ ใส่เสื้อแดงออกมาชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล เรียกกันว่าเป็น “กลุ่มคนเสื้อแดง” เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา และนำมาซึ่งการสลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคมปี 2010 (อุบลพรรณ กระจำโพธิ์, 2553)

ในการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกรกฎาคมปี 2011 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จากพรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นน้องสาวของ ดร.ทักษิณฯ ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ฯ บริหารประเทศถึงเดือนธันวาคมปี 2013 (รัฐสภา, 2544) และได้ประกาศยุบสภาเนื่องจากมีการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลจากกรณีการพยายามผ่านร่างกฎหมายนิรโทษกรรมให้ ดร.ทักษิณฯ ซึ่งมีผู้นำการชุมนุม คือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตนายกการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์

ในเดือนพฤษภาคมปี 2014 ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้ถอดถอนนางสาวยิ่งลักษณ์ฯ ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจากการฉ้อโกง นายถวิล เปลี่ยนศรี ในเดือนเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้สรุปสำนวนคดีจำนำข้าวในส่วนของนางสาวยิ่งลักษณ์ฯ ว่า ละเลยการปฏิบัติหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดการทุจริตและลงมติถอดถอนนางสาวยิ่งลักษณ์ฯ ออกจากตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรี นำมาซึ่งการชุมนุมอีกครั้งหนึ่ง และนำไปสู่การรัฐประหารครั้งที่ 13 ในระบบการเมืองไทย นำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ประชาธิปไตยของไทยมาถึงจุดที่ต้องหยุดชะงักอีกครั้งหนึ่ง

จากที่กล่าวมาจะเห็นถึงความไม่เข้มแข็ง ความขาดเสถียรภาพของเศรษฐกิจและการเมืองไทย ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อให้ทราบถึงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองไทย โดยมีขอบเขตการศึกษาคือนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐบาล คสช.

ระเบียบวิธีวิจัย

แหล่งข้อมูล การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิรวบรวมจากเอกสารชั้นต้นที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลทุติยภูมิได้จากการค้นคว้าเอกสารต่างๆ เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย สถิติ เอกสารต่างๆ ของรัฐบาล เอกสารทางวิชาการ เอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) ของ ราอูล 프리บิช (Raul Prebisch) และคณะ

ทฤษฎีการพึ่งพามีที่มาจากแนวความคิดของคณะนักเศรษฐศาสตร์ในคณะกรรมการเศรษฐกิจของสหประชาชาติสำหรับละตินอเมริกา (The UN Economic Commission for Latin America, ECLA) นำโดย Raul Prebisch ได้จำแนกประเทศต่างๆ ตามระดับการพัฒนากออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ประเทศศูนย์กลาง (Center) ที่พัฒนาแล้ว และประเภทที่ 2 คือประเทศรอบนอก (Periphery) ซึ่งด้อยพัฒนา ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศของทั้งสองประเภทนี้เป็นไปในลักษณะที่ประเทศศูนย์กลางได้เปรียบและประเทศรอบนอกเสียเปรียบอยู่เสมอ อันเป็นผลมาจาก “อัตราด้านการค้าที่เสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ” (Deteriorating terms of trade) นั่นเอง ดังจะเห็นได้จากราคาสินค้าประเภทวัตถุดิบที่ผลิตโดยประเทศรอบนอกมีแนวโน้มตกต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศศูนย์กลาง ในทัศนะของ Prebisch มองว่าสภาพทางการค้าระหว่างประเทศเช่นนี้ก่อให้เกิดความผิดปกติในระบบตลาดโลกขึ้น 2 ประการคือ ประการแรกทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศในลักษณะที่ประเทศรอบนอกทำหน้าที่ผลิตและส่งออกสินค้าประเภทอาหารและวัตถุดิบ ขณะที่ประเทศศูนย์กลางผลิตและขายสินค้าอุตสาหกรรม ประการที่สองเกิดการผูกขาดในตลาดปัจจัยการผลิตและตลาดสินค้าภายในดินแดนศูนย์กลางมากขึ้น ความผิดปกติทั้งสองประการทำให้ประเทศศูนย์กลางมีอำนาจต่อรองสูงกว่าประเทศรอบนอกอย่างมาก สินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศศูนย์กลางถูกโง่งราคาให้สูงขึ้น แต่สินค้าปฐมภูมิจากประเทศรอบนอกถูกกดราคาให้ต่ำลง ผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศจึงตกอยู่กับประเทศศูนย์กลางเป็นส่วนใหญ่ สภาพดังกล่าวนี้ส่งผลให้ประเทศรอบนอกไม่อาจพัฒนานตนเองได้เท่าที่ควร และยังคงตกอยู่ในสภาพการพึ่งพาประเทศศูนย์กลางอย่างไม่มีที่สิ้นสุด Prebisch เห็นว่าการแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยยุทธวิธี 3 ประการ ประการแรกคือการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยทดแทนการนำเข้า ประการที่สองคือการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม และประการที่สามคือการหาทางเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบันเศรษฐกิจระหว่างประเทศให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศรอบนอกมากขึ้น (อนุสรณ์ ลีมนานี, 2531)

ในทางวิชาการ มีผลงานที่กล่าวถึงเรื่องนี้ ได้แก่ รังสรรค์ ธนพรพันธุ์ (2539) เสนอหนังสือเรื่อง “กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย: บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและการเมือง พ.ศ.2475-2530” กล่าวว่า กระบวนการที่นำไปสู่นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดต่างๆ รวมทั้งระเบียบทางการเงิน นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 1932 - 1996 นั้น ได้รับอิทธิพลจากระบอบทุนนิยม พฤติกรรมส่วนใหญ่ของรัฐบาลไทยยอมรับระเบียบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น กระบวนการนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและการเมืองไทยมีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่ในกลุ่มการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการและทหาร ภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจในปี 1997 พบว่าองค์กรระหว่างประเทศและกลุ่มทุนข้ามชาติมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจไทยมากขึ้นในขณะที่กลุ่มอำนาจเก่ามีอำนาจลดลง

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเกอร์ (2546) เสนอหนังสือเรื่อง “เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ” กล่าวว่า นับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี 1961 รายได้จากการส่งออกสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การไหลเข้ามาของเงินลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น รัฐบาลที่นำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม ลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้เกิดการผูกขาดทางเศรษฐกิจในช่วง 20 ปีแรกที่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยกลุ่มทุนที่เรียกกันว่า “กลุ่มเจ้าสัว” ยุทธศาสตร์ดังกล่าวค่อนข้างประสบความสำเร็จ

สำเร็จในช่วงเวลาสั้นๆ กลางทศวรรษ 1970 การเติบโตของเศรษฐกิจไทยชะลอตัว ภาคการเกษตรยังเติบโตช้าและนับตั้งแต่ปี 1967 กลุ่มธุรกิจได้ขยายอำนาจสู่อำนาจทางการเมืองมากขึ้นและมีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายเศรษฐกิจ การเมือง การบริหารแรงงานและนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น

นอกจากนี้ Doner (2004) เสนอหนังสือเรื่อง “The Politics of Uneven Development: Thailand's Economic Growth Comparative Perspective” กล่าวว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองของไทยมีปัญหาเรื่องความเท่าเทียมกันอยู่มาก การพัฒนาประเทศในอดีตไม่ได้ประสบความสำเร็จมาก ทางด้านเศรษฐกิจไทยประสบความสำเร็จในการเพิ่มความหลากหลายของสาขาการผลิตแต่ไม่สามารถยกระดับการผลิตของตนได้ การยกระดับขีดความสามารถในการผลิตจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐและเอกชน การขับเคลื่อนนโยบายต้องอาศัยกลไกทางการเมืองมากขึ้น การขับเคลื่อนนโยบายของไทยเน้นมิติทางเศรษฐกิจมากกว่าการเมือง อีกทั้งระบบการเมืองในอดีตใช้งบประมาณหมดไปโดยไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาและมีข้อจำกัดในการพัฒนาการศึกษา การวิจัยและพัฒนา

ผลการศึกษา

1. การค้าของไทยกับประเทศศูนย์กลาง สินค้าส่งออกของไทย

จากข้อมูลของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2560) ประเทศคู่ค้าของไทยช่วงเดือนมกราคม-กันยายนปี 2017 เรียงตามลำดับมูลค่าการค้าต่อกัน คือ จีน ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา

การส่งออกของไทย จากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์(2560) พบว่า การส่งออกของไทยไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาขยายตัวร้อยละ 11.1 ตลาดสหภาพยุโรปขยายตัวร้อยละ 28.9 ตลาดญี่ปุ่นขยายตัวร้อยละ 6.3 ตลาดจีนขยายตัวร้อยละ 17.2 ในช่วงปลายปี 2017 สินค้าเกษตรขยายตัวต่อเนื่องที่ร้อยละ 9.6 สินค้าส่งออกที่ขยายตัวได้ดีคือ ยางพารา ผัก ผลไม้และไก่สดแช่แข็งและแปรรูป ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมขยายตัวต่อเนื่องที่ร้อยละ 13.8 สินค้าส่งออกที่ขยายตัวได้ดีคือ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาง คอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยคือ เชื้อเพลิง สินค้าทุนเช่น เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม วัตถุดิบ เช่น เหล็ก เคมีภัณฑ์ สินค้าอุปโภค บริโภค เช่น ยานพาหนะ อาหารและสินค้ายุทธปัจจัย

จากข้อมูลจะเห็นว่าสินค้าส่งออกของไทย สินค้าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มขยายตัวมากกว่าสินค้าเกษตรกรรม สินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่าสูงกว่าสินค้าเกษตรกรรม ภาคการเกษตรของไทยมีส่วนมูลค่ายิ่งร้อยละ 8.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่สัดส่วนแรงงานที่ทำงานอยู่ในภาคการเกษตรจากข้อมูลของปี 1990 มีแรงงานทำงานอยู่ในภาคการเกษตรร้อยละ 63.3 ของจำนวนผู้ที่มีงานทำทั้งหมด ปี 2012 มีแรงงานทำงานอยู่ในภาคการเกษตรร้อยละ 42.1 (กรวิทย์ ต้นศรี, 2560)

จากมุมมองของทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศนี้เป็นไปในลักษณะที่ประเทศศูนย์กลางได้เปรียบและประเทศรอบนอกเสียเปรียบ ดังจะเห็นได้จากราคาสินค้าประเภทวัตถุดิบที่ผลิตโดยประเทศรอบนอกมีมูลค่าไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศศูนย์กลาง ถ้ามองเศรษฐกิจและการเมืองระดับประเทศของไทยพบว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ทำงานในภาคการเกษตรกับประชาชนที่ทำงานนอกภาคการเกษตรมีความแตกต่างกัน

ตลอดจนการเกิดขึ้นของปัญหาการกระจายรายได้ที่ทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อันเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งทางการเมืองในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งรัฐบาล คสช. ได้พยายามกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่จะช่วยให้ไทยพึ่งพาประเทศศูนย์กลางน้อยลง

2. นโยบายด้านเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐบาลไทย

เมื่อเดือนพฤษภาคมปี 2014 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ายึดอำนาจการปกครอง และได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปี 2007 แล้วประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2014 (ฉบับชั่วคราว) โดยมีนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล คสช. ในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ดังนี้ (รัฐบาลไทย, 2557)

นโยบายข้อ 2: การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ รัฐบาลมีนโยบายเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศบนหลักการนโยบายการต่างประเทศเป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายของครม. ทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดินและเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

นโยบายข้อ 6: การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ วางรากฐานเพื่อความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประสานนโยบายการเงินและการคลังให้สอดคล้องกัน รักษาเสถียรภาพของราคาและปรับปรุงโครงสร้างภาษี

นโยบายข้อ 8: การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรม

นโยบายข้อ 9: การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร การสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ในเรื่องนโยบายของรัฐบาลปรากฏในคำกล่าวของ พล.อ. ประยุทธ์ฯ นายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะในรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” ที่ออกอากาศทุกวันศุกร์ เช่น

“เรื่องเศรษฐกิจ จะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ประเทศไทยในรอบ 20 ปีนะ ที่ผ่านมา 20 ปีแล้วไม่ได้ปรับเลย...เน้นในเรื่องการลงทุนหรือการอุตสาหกรรม...เพื่อจะรองรับการไปสู่อนาคต การเป็นศูนย์กลางประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ได้ ก็จะเป็นในเรื่องของดิจิทัล โครงการเศรษฐกิจใหม่ ที่ว่าทั้งหมดนี้เราจะขับเคลื่อนทั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษ แล้วก็คลัสเตอร์ ผมพูดหลายครั้งแล้ว วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อจะทำให้ประชาชนนั้นเข้มแข็ง มีรายได้มากขึ้น เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ต้องมีการปฏิรูประบบสหกรณ์ ปฏิรูประบบวิสาหกิจ แล้วก็จัดทำระบบข้อมูล และ Data Centre...” (ไทยโพสต์, 2558)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ได้กล่าวถึงการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากการพัฒนาอุตสาหกรรม การเป็นศูนย์กลางประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พล.อ. ประยุทธ์ฯ ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการปฏิรูประบบสหกรณ์ อันสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ทำให้พึ่งพาประเทศศูนย์กลางน้อยลง ต่อมาในเดือนสิงหาคมปี 2015 นายกรัฐมนตรีได้ปรับคณะรัฐมนตรี แต่งตั้ง ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจ ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีดูแลด้านเศรษฐกิจ ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ดร.สมคิดฯ ได้เสนอยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจไว้ ดังนี้ (Propertytoday, 2558)

1) สร้างพันธมิตรทางธุรกิจ หนึ่งในยุทธวิธีหลักของทีม ดร.สมคิดฯ คือ “เป็นมิตรกับนักธุรกิจ” มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือแบบประชารัฐระหว่างรัฐบาลและเอกชน ส่งเสริมให้ธุรกิจเป็นแนวหน้าเรื่องการค้าในตลาดโลก ที่ผ่านมามีไทยพึ่งพิงการส่งออกถึงร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เมื่อเศรษฐกิจโลกชะลอตัวจึงกระทบการส่งออกโดยตรง

2) วางรากฐานเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต โดยรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ต้องคิดมาตรการ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรมต้องยกระดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนต้องจัดทำมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อรักษาสถานการณ์การผลิตให้อยู่ในประเทศ

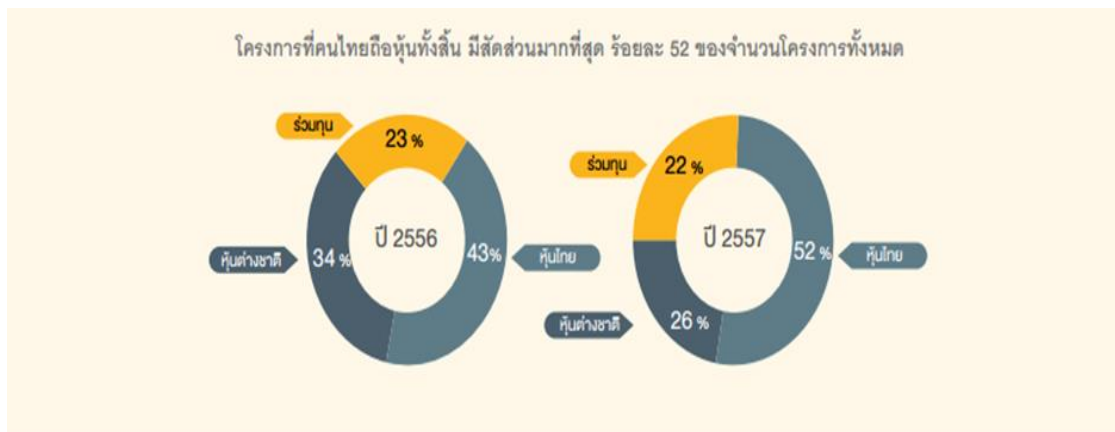
3) รื้อฟื้นกองทุนหมู่บ้าน-หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากำหนดมาตรการเพื่อสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด ส่วนการคลังและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนต้องมีสิ่งจูงใจให้เกิดการลงทุนในท้องถิ่นและให้สินเชื่อผู้มีรายได้น้อยผ่านกลไกกองทุนหมู่บ้าน

จากแนวนโยบายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นการสะท้อนถึงความพยายามในการเพิ่มความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจไทย ด้วยการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการ ตลอดจนความพยายามพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชนท้องถิ่น กล่าวได้ว่านั่นคือความพยายามที่ไทยจะพึ่งพาประเทศศูนย์กลางให้น้อยลง

3. การส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) สัดส่วนของผู้ถือหุ้นในธุรกิจ

โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทยเป็นแบบลูกผสมคือมีทั้งอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ทุนนิยมสมัยใหม่ที่ขยายตัวเข้ามาในประเทศไทยนั้นเข้ามาในรูปแบบของการลงทุน มีหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการลงทุน คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2558) มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนระยะ 7 ปี (2015-2021) เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ 2) ส่งเสริมกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการประหยัดพลังงานหรือใช้พลังงานทดแทน 3) ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของการลงทุน (Cluster) ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ 4) ส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 5) ส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และ 6) ส่งเสริมการลงทุนของไทยในต่างประเทศ สำหรับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการเข้ามาลงทุนของบริษัทต่างชาตินั้น ผู้บริหารระดับสูงของ BOI กล่าวว่า

“เรื่องแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการเข้ามาลงทุนของบริษัทต่างชาตินั้น BOI จะโฟกัสไปที่กิจการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง ประเทศที่มีเทคโนโลยี นวัตกรรม BOI ให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติม ถ้าบริษัทให้ความสำคัญกับการวิจัย พัฒนา การพัฒนานวัตกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยี BOI ทำ business matching จับคู่ผู้ผลิตรายใหญ่กับรายย่อย เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ supplier รายย่อยๆ ถ้ามีการถ่ายทอดเทคโนโลยี BOI จะให้ชาวต่างชาติอยู่ได้นานขึ้น”

แผนภูมิที่ 1 สัดส่วนการถือหุ้นของชาวไทย ชาวต่างชาติ และการร่วมทุน
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

จากแผนภูมิจะเห็นว่าผู้ถือหุ้นธุรกิจที่ลงทุนในประเทศไทยในปี 2014 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2013 โดยเป็นโครงการของชาวไทยทั้งสิ้นมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือโครงการของชาวต่างชาติทั้งสิ้น และตามด้วยโครงการร่วมทุนของชาวไทยและชาวต่างชาติ สะท้อนให้เห็นว่าไทยก็ยังต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศอยู่ไม่น้อย

4. การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย

เรื่องศักยภาพของอุตสาหกรรมไทย นายอุดม วงศ์วิวัฒน์ไชย ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมกล่าวว่า

“อุตสาหกรรมไทยต้องยกระดับ “ผลิตภาพ” ทั้งด้านแรงงาน เทคโนโลยี นวัตกรรมเพื่อแก้ไขจุดอ่อน ภาพรวมโครงสร้างอุตสาหกรรมไทยมีจุดอ่อนด้านผลิตภาพจากสาเหตุหลายประการทั้งผลิตภาพ แรงงาน โครงสร้างทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการเพิ่มผลิตภาพทุกภาคส่วน...ไทยมีจุดอ่อนที่สำคัญ 2 ประการคือผลิตภาพแรงงานและประสิทธิภาพของ SMEs ปัจจัยสองตัวนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาผลิตภาพและการเจริญเติบโตของประเทศในระยะยาว...” (อุดม วงศ์วิวัฒน์ไชย, 2558) อันสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสำคัญของภาคอุตสาหกรรมทั้ง 2 ประการ

นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบาย “ประเทศไทย 4.0” (Thailand 4.0) ไทยมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่อง แต่กลับพบว่ามีความเปราะบางในโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่สามารถเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้ และติดกับดักอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางมาราว 2 ทศวรรษ รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายดังกล่าวเพื่อให้ไทยหลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยใช้กลไกการขับเคลื่อนการเติบโตชุดใหม่ (new growth engines) พัฒนาไปสู่ประเทศโลกที่ 1 ภายในปี 2032 โดยมีกลยุทธ์สร้างความเข้มแข็งจากภายในและเชื่อมโยงกับประชาคมโลก มีการปรับเปลี่ยนภายใน 4 ทิศทางคือ 1) จากการพึ่งพาเศรษฐกิจโลกสู่การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ 2) จากการเน้นผลิตสินค้าโภคภัณฑ์เป็นการผลิตสินค้าเชิงนวัตกรรม 3) จากการเน้นเงิน

ทุนและทุนทางกายภาพสู่การเน้นทุนมนุษย์และเทคโนโลยี 4) จากการกระจุกของความมั่งคั่งและโอกาสสู่การกระจายของความมั่งคั่งและโอกาส (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2559)

จากนโยบายรัฐบาล คสช. ที่ต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยเมื่อเดือนพฤศจิกายนปี 2016 ได้กำหนด 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นมาตรการระยะยาวที่จะกำหนดทิศทาง “การปรับโครงสร้างด้านการผลิต ทั้งเกษตร-อุตสาหกรรม-บริการ” ของประเทศให้มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการแข่งขัน มีการสร้างงานที่มีคุณภาพและมีการสนับสนุนเศรษฐกิจภูมิภาคว่างเป็นระบบ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (New Growth Engine) แบ่งเป็นอุตสาหกรรมเดิม 5 ชนิดและต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมใหม่ 5 ชนิด (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-curve) ประกอบด้วย	5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve) ประกอบด้วย
อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-Generation Automotive)	หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม (Robotics)
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics)	อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics)
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism)	อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemicals)
อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology)	อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital)
อุตสาหกรรมอาหารปลอดภัย (Food for the Future)	อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub)

แผนภาพที่ 1 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย
ที่มา: กระทรวงอุตสาหกรรม

กล่าวได้ว่าทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจและการเมืองของไทยภายใต้รัฐบาล คสช. มีนโยบายในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมทั้ง 10 กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งบรรดาอุตสาหกรรมเป้าหมายดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วล้วนแต่ต้องพึ่งพาตลาดภายนอกหากมองด้วยทฤษฎีพึ่งพา ผวนกับปัญหาด้านการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนปัญหาด้านคุณภาพแรงงาน อันเป็นความอ่อนแอของเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของไทยในภาพรวม

5. ดุลยภาพของทุนนิยมกับการปรับตัวทางนโยบายของรัฐบาล คสช.

เมื่อพิจารณาถึงบรรดาฐานคติ ตลอดจนความตระหนักรู้ถึงปัญหาในการพัฒนาของไทย โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในปัจจุบันที่ได้พบว่า “ความอ่อนแอ” ที่ซ่อนอยู่ภายในเศรษฐกิจของไทยภายใต้ห่วงแห่ง

การพัฒนาที่ผ่านมา ก็คือ การพึ่งพาทั้งตลาด การลงทุน ตลอดจนเทคโนโลยีจากต่างชาติมากเกินไป อันก่อให้เกิดสภาวะถดถอยและผันผวนทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าปัญหาความอ่อนแอของเศรษฐกิจไทยดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ Doner (2004) ที่สรุปว่า เศรษฐกิจไทยไม่สามารถยกระดับการผลิตส่วนใหญ่ที่เกิดนวัตกรรมภายในประเทศ นอกจากนี้ Doner ยังมองว่าระบบการเมืองในอดีตที่ใช้งบประมาณหมดไปโดยไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับความเห็นของ รังสรรค์ ธนพรพันธุ์ (2539) ที่มองว่า ภายหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี 1997 พบว่าองค์กรระหว่างประเทศและกลุ่มทุนข้ามชาติมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจไทยมากขึ้น อันทำให้สภาวะเศรษฐกิจของไทยอยู่ภายใต้การควบคุมได้ยากขึ้น มีการพึ่งพาต่างประเทศมากขึ้น

การสร้างดุลยภาพเพื่อรักษาระดับและรูปแบบการขยายตัวของทุนนิยมสมัยใหม่ที่เข้ามาในประเทศไทย ที่มีลักษณะโครงสร้างลูกผสมคือมีทั้งเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามในอนาคตโครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มปรับตัวเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมากขึ้น เนื่องจากนโยบายการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของรัฐบาล คสช. ที่ต้องการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้การเพิ่มศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยังต้องใช้เวลา ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นนโยบายที่ส่งเสริมการลงทุนไปพร้อมๆ กัน การรักษาดุลยภาพของทุนนิยมสมัยใหม่ที่เข้ามาในประเทศไทยนั้นทำได้โดยการที่ไทยพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมอื่นๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนเน้นไปที่การวิจัยและพัฒนาอันเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายใน เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำกับประเทศศูนย์กลาง เห็นได้จากคำกล่าวของ พล.อ.ประยุทธ์ฯ ที่กล่าวถึง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การปฏิรูประบบสหกรณ์ ปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ ในส่วนมุมมองของ ดร. สมคิดฯ หัวหน้าทีมเศรษฐกิจก็มีการกล่าวถึง การรื้อฟื้นกองทุนหมู่บ้าน การฟื้นฟูหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งมีแนวทางในการลดการพึ่งพาเศรษฐกิจโลก การสร้างความเข้มแข็งจากเศรษฐกิจภายใน ควบคู่ไปกับการกระจายรายได้และโอกาส พัฒนาทุนมนุษย์และนวัตกรรมเทคโนโลยี

กล่าวได้ว่า ฝ่ายการเมืองภายใต้รัฐบาล คสช. ได้มีแนวทางพยายามผลักดันนโยบายทางเศรษฐกิจ ที่เป็นการสร้างดุลยภาพให้เกิดขึ้นระหว่างการค้าต่างประเทศกับการพึ่งพาตนเอง ความพยายามในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเช่นนี้ เกิดจากบทเรียนของความถดถอยและความผันผวนทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างเป็นวัฏจักรสลับเปลี่ยนหมุนเวียนไปทั่วโลก อันสะท้อนให้เห็นถึงความไม่แน่นอนในการพึ่งพากับภายนอก หากแม้ว่าการสร้างดุลยภาพทางเศรษฐกิจที่รัฐบาล คสช. มีแนวทางหรือนโยบายขึ้นมานั้นสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงก็น่าที่จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจของประเทศในยามที่เศรษฐกิจโลกประสบกับปัญหา ทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจสามารถดำรงอยู่ได้ หรือได้รับผลกระทบน้อยจากปัญหาทางเศรษฐกิจโลกแบบทุนที่เกิดขึ้น หากมองอีกนัยหนึ่งก็อาจมองได้ว่านโยบายที่ลดการพึ่งพาและสร้างดุลยภาพทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นก็น่าจะทำให้เกิดเสถียรภาพทางพัฒนาทางสังคมและการเมืองไปในตัว

บทสรุป

จากความอ่อนแอที่ซ่อนอยู่ในเศรษฐกิจของไทย นโยบายทางเศรษฐกิจภายใต้การนำทางการเมืองของรัฐบาล คสช. ก็ได้มีนโยบายที่สะท้อนความพยายามในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสร้างดุลยภาพจากการพึ่งพาต่างประเทศไปสู่การพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น โดยการปรับจากการพึ่งพาเทคโนโลยีนำเข้าไปสู่การสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีภายใน ปรับจากการพึ่งพาสถาปัตยกรรมต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ไปสู่การขยายตลาดภายในประเทศ ปรับจากการสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศไปสู่การเพิ่มการสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ตลอดจนพัฒนาไปที่เศรษฐกิจชุมชน หากนโยบายรูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ก็จะเป็นการถอยห่างจากการพึ่งพาตามทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) ทำให้เศรษฐกิจไทยลดการพึ่งพาต่างประเทศลง ถ้าไรส่วนเกินถูกดึงเข้าสู่ประเทศศูนย์กลางน้อยลง ในยามที่เศรษฐกิจโลกประสบกับความผันผวน ก็จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศน้อยกว่าสภาวะที่พึ่งพาสูง ส่งผลให้มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากขึ้น และนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมืองที่สูงขึ้นเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2560). *ลำดับความสำคัญของประเทศคู่ค้าของไทย มกราคม - กันยายน 2560*. สืบค้นวันที่ 10 มกราคม 2561, จาก <http://www.dtn.go.th/images/320/TH%20Trade%20Rank/Trade%20Rank%20Jan-Sep%202017.pdf>.
- กรวิทย์ ตันศรี. (2560). “แรงงานกับการเปลี่ยนแปลงของภาคการเกษตรไทย”. สืบค้นวันที่ 2 ธันวาคม 2560, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/DocLib_Research/04-Labor%20with%20Agri%20Changing.pdf.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). *10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (NEW ENGINE OF GROWTH)*. สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/publications/newengineofgrowth.pdf>.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2559). *พิมพ์เขียว Thailand 4.0*. สืบค้นวันที่ 12 มีนาคม 2561, จาก <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>.
- ไทยโพสต์. (2558). คำต่อคำ “ประยุทธ์” ในรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ”. สืบค้นวันที่ 14 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.thaipost.net/home/?q>.
- นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์. (2550). *การก่อเกิดรัฐบาลพรรคเดียวในการเมืองไทย : ศึกษากรณีพรรคไทยรักไทย*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นวันที่ 8 ธันวาคม 2560, จาก file:///C:/Users/User/Downloads/Fulltext%231_164121.pdf.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2558). คำต่อคำ ‘ประยุทธ์ จันทร์โอชา’ รายการ ‘คืนความสุขให้คนในชาติ’. สืบค้นวันที่ 13 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.ryt9.com/s/nnd/2166260>.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเกอร์. (2546). *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์หนอนผีเสื้อ.

- ผู้จัดการรายวัน. (2550). *ยุบพรรคไทยรักไทย ดัดสิทธิ 111 กก.บห. สืบค้นวันที่ 13 ธันวาคม 2560*, จาก <https://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9500000150207>.
- ผู้จัดการรายสัปดาห์. (2553). *จับตากลุ่ม “คนเสื้อหลากสี” เสี่ยงสะท้อนของสังคมยุคใหม่. สืบค้นวันที่ 14 ธันวาคม 2560*, จาก <http://www.manager.co.th/mgrWeekly/ViewNews.aspx?NewsID=9530000062181>.
- พิษณุ สุ่มประดิษฐ์. (2560). *ไฟล์:ชวลิต ยงใจยุทธ. สืบค้นวันที่ 14 ธันวาคม 2560*, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>.
- รังสรรค์ ธนพรพันธุ์. (2539). *กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย: บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและการเมือง พ.ศ. 2475-2530*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.
- รัฐบาลไทย. (2557). *คำแถลงนโยบาย ของคณะรัฐมนตรีพลเอก ประยุทธ์จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗. สืบค้นวันที่ 22 เมษายน 2561*, จาก www.thaigov.go.th/uploads_thumbnail_statement_2016_11__20161124150658000000.pdf.
- รัฐสภา. (2544). *คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ สมัยรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี. สืบค้นวันที่ 22 เมษายน 2561*, จาก https://www.parliament.go.th/cabinet_web/23/g/2544.pdf.
- วรรณวิภาศ ไซติพงษ์. (2557). *มองเหลือง-แดง ผ่านข้อคิดทางการเมือง. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 32 (ธันวาคม 2557): 31-39*.
- ศาลรัฐธรรมนูญ. (2551). *สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๑. สืบค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2560*, จาก http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/download/article/file_import/t20-2551.pdf.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และ นิธิสาร พงศ์ปิยะไพบูลย์. (2560). *20 ปีวิกฤติเศรษฐกิจ 2540: บทเรียนสู่เส้นทางเศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืน. สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2561*, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ/FAQ_115.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *คำแถลงนโยบาย ของ คณะรัฐมนตรีนางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔. สืบค้นวันที่ 22 เมษายน 2561*, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5057.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2558). *นโยบายส่งเสริมการลงทุน 7 ปี (พ.ศ. 2558-2564). สืบค้นวันที่ 20 มกราคม 2561*, จาก http://www.boi.go.th/index.php?page=policies_for_investment_promotion.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพุธที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘. สืบค้นวันที่ 22 เมษายน 2561*, จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/plan/23-policy-tasin.pdf>.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2560). *การแถลงข่าวการค้าระหว่างประเทศของ ไทยเดือนตุลาคมปี 2560. สืบค้นวันที่ 20 มกราคม 2561*, จาก http://www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/208209/208209.pdf&title=208209

- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2560). *สรุปการค้าระหว่างประเทศ*. สืบค้นวันที่ 20 มกราคม 2561, จาก http://tpso.moc.go.th/international_trade.
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2531). *ทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองยุคปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อรุณการพิมพ์.
- อุดม วงศ์วิวัฒน์ไชย. (2558). *ระบอบอุตสาหกรรมไทยต้องยกระดับ "ผลิตภาพ" ทั้งด้านแรงงาน เทคโนโลยี นวัตกรรม แก้ไขจุดอ่อนประเทศ*. สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-45-02/item/>.
- อุบลพรรณ กระจำโพธิ์. (2553). *การเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. สืบค้นวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <http://www.polsci.chula.ac.th/pitch/modernthaipolitics2013/ubonphan.pdf>.
- Doner, F. R. (2004). *The Politics of Uneven Development: Thailand's Economic Growth Comparative Perspective*. New York: Cambridge University Press.
- Hewison K. (1999). *Thailand's Capitalism: The Impact of the Economic Crisis*. Retrieved November 15, 2017, from <http://econ.tu.ac.th/archan/RANGSUN/EC%20460/EC%20460%20Readings/Thai%20Economy/Thai%20Capitalism/Thailand's%20Capitalism-%20Impact%20of%20Econ%20Crisis.pdf>.
- McIntyre, A. (1998). *Political Institutions and the Economic Crisis in Thailand and Indonesia*. Retrieved November 11, 2017, from <http://www.jstor.org/stable/25773551>.
- Propertytoday. (2558). *นโยบายเศรษฐกิจและทิศทางการพัฒนาประเทศไทยยุค ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์*. Retrieved November 15, 2017, from <http://www.propertytoday.in.th/finance/>.